

AES942 İLKOKUL PROGRAMI

İlkokul Programının Amaçları (Davranışsal Hedefler, Kazanımlar)

Dr. Fehmi DEMİR

Siirt Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü

Dersin Akışı

- Öğretimde amaç-hedef-davranış kavramları
- Öğretimde hedefler ve gerekliliği
- Öğretimde hedeflerin dikey ve yatay boyutları
- Bilişsel Alan Basamakları
- Duyuşsal Alan Basamakları
- Devinişsel Alan Basamakları

Amaç, Hedef, Davranış, Kazanım Kavramları

Amaç

- Eğitim-öğretim süreci sonucunda ulaşılması istenilen düzey yada sonuçtur
- İyi vatandaş, iyi insan, iyi öğretmen(memur)

Hedef

- Öğretim faaliyetleri ile öğrenciye kazandırılacak özellikler ya da nitelikler. Hedefler bilgi, beceri, değer, ilgi, tutum gibi özelliklerle ilgilidir.
- İletişim becerilerine sahip olma, eğitim bilimlerindeki temel kavramlar bilgisi

Davranış

- Öğretim hedeflerinin gözlenebilir ve ölçülebilir öğrenci tepkileri olarak ifade edilmesidir.
- Eğitim kavramının tanımını söyleme, günde üç defa dişlerini fırçalama

Kazanım

- Öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencilerde görülmesi planlanan bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir.
- İstek ve ihtiyaçları arasındaki farkı ayırt eder, evdeki kaynakları verimli bir şekilde kullanır.

Öğretimde Kazanımlar ve Gerekliliği

- **Kazanımlar**; «Yetiştirilecek insanda bulunması uygun görülen eğitim yoluyla kazandırılabilir istendik özelliklerdir.»
- Eğitim planlı ve amaca yönelik olması gerekir.
- **Kazanımlar** planlı eğitim etkinliklerinin ilk basamağı ve yön vericisidir. Eğitim öğretimde kazanımlar, öğretimi planlı bir şekilde yürütme, öğretimi yönlendirme, öğrenme-öğretme etkinliklerinin yapılması ve ölçme değerlendirmeye kılavuzluk yapma gibi işlevleri yerine getirir.
- **Kazanımlar**, öğrencilerin öğrenme-öğretme etkinlikleri sonucunda ortaya koyacakları performansı ortaya koyar. Böylece öğretimi etkili hale getirir.

Kazanımların Belirlenmesine Yön Veren İlkeler

- Kazanım, öğrenci özelliklerine, davranışlarına ve gereksinimlerine dayandırılmalıdır.
- Kazanım, hayatta kullanılabilir ve toplumun gereksinimlerine uygun olmalıdır.
- Kazanım, öğrencinin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına uygun olmalıdır.
- Kazanım, öğretimin sonucunda öğrenciden ne beklendiğini belirtir olmalıdır.

Kazanımların Belirlenmesine Yön Veren İlkeler

- Kazanım, öğrenme-öğretme süreçlerine yön vermelidir.
- Kazanım, öğretimin genel hedeflerine uygun olmalıdır.
- Kazanım, öğretimin içeriği ile ilişkili olmalıdır.
- Kazanım, tek bir öğrenme ürününe yönelik olmalıdır.

Amaçların Kazanımlara Dönüştürülmesinin Nedenleri

- Ölçme-değerlendirmeyi yapmak (ölçmeye kılavuzluk yapmak)
- Eğitim durumlarını belirlemek (öğretimi yönlendirmek)
- Öğretim programının etkisini artırmak
- Standartlaşmayı sağlamak
- Öğrenciye nasıl öğreneceğine ilişkin bilgiler vermek
- Öğretmen ve öğrenciler arasındaki ilişkileri güçlendirmek

Kazanımların Belirlenmesinde Dikkat Edilecek İlkeler

Öğrenci davranışlarına dönük olma

- Kazanımlar, öğrencinin öğrenme öğretme süreci sonucunda neler yapabileceğini ifade etmelidir.

Öğrenci yaşantılarına dönük olma

- Öğrencinin öğrenme-öğretme etkinliklerine aktif olarak katılımını sağlayacak nitelikte olmalıdır.

Öğrenciye Uygunluk

- Öğrencinin ilgi, özellik ve gereksinimlerine uygun olmalıdır.

Genellik ve sınırlılık

- Belli bir edinim grubunu kapsar nitelikte geniş olmalı ve aynı zamanda tek bir özelliğe yönelik olmalıdır.

Kazanımların Belirlenmesinde Dikkat Edilecek İlkeler-2

Kenetlilik (Konu alanı ile ilişkililik)

- Kazanımlar, içerik ile bağlantılı-ilişkili olarak ifade edilmelidir.

Açık-seçiklik

- Kazanımlar açık, net ve anlaşılır olmalıdır.

Hem sürece hem öğrenme ürününe dönüklük

- Kazanımlar hem öğrenme sürecine hem de öğrenme sonucuna dönük olmalıdır.

Güvenilir (tutarlı) olma

- Kazanımlar birbirini destekler ve mantıksal açıdan tutarlı olmalıdır.

Hedeflerin Sınıflandırılması

- Hedeflerin Dikey Boyutta Sıralanması
 1. Uzak Hedef
 2. Genel Hedef
 3. Özel Hedef (Kazanımlar)
- Hedeflerin Yatay Boyutta Sıralanması
 1. Bilişsel Alan
 2. Duyuşsal Alan
 3. Psikomotor Alan

Bilişsel Alan Kazanımları

Bloom'un Bilişsel Alan Sınıflaması

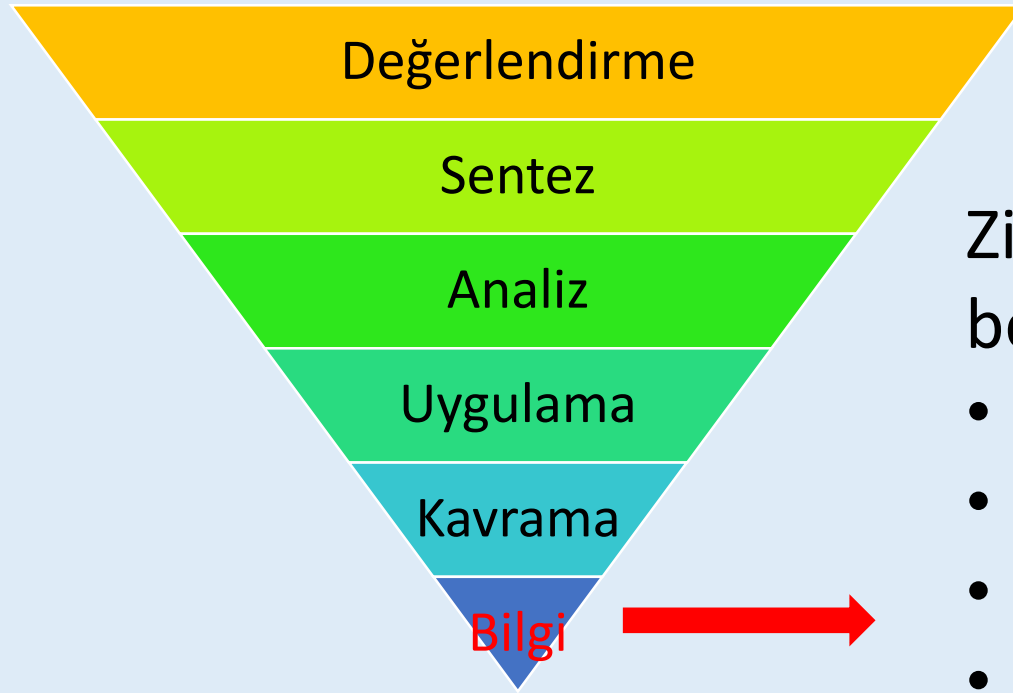
- Öğrenme Kazanımlarının Yazılmasında Bloom'un sınıflandırılmasından yararlanılmaktadır.
- Bloom, düşünme davranışlarını en basit düzeyden (bilgiyi hatırlama), en yüksek düzeye (değerlendirme) doğru aşamalı bir şekilde sınıflanmıştır.
- Bu sınıflama daha karmaşık kavrama düzeyine ulaşabilmek için var olan öğrenmemizi nasıl inşa edeceğimizi tanımlar.
- Bu sınıflamada her bir basamağa geçiş, öğrencinin daha altta bulunan basamağı başarı ile geçmesine bağlıdır.

Bilişsel Alan Kazanımları

A. Bloom'un Bilişsel Alan Sınıflaması

- Öğrenme kazanımlarını yazarken öğretmenler, bu aşamaları dikkate alarak, sürekli olarak öğrencileri sentez ve değerlendirme gibi daha üst düzeylerde düşünme yeteneklerine yönlendirmelidir.
- Bu alan, öğrenmenin bilişsel alan zihinsel etkinliklerin baskın olduğu davranışların kodlandığı alandır. Altı kategoride toplanır.

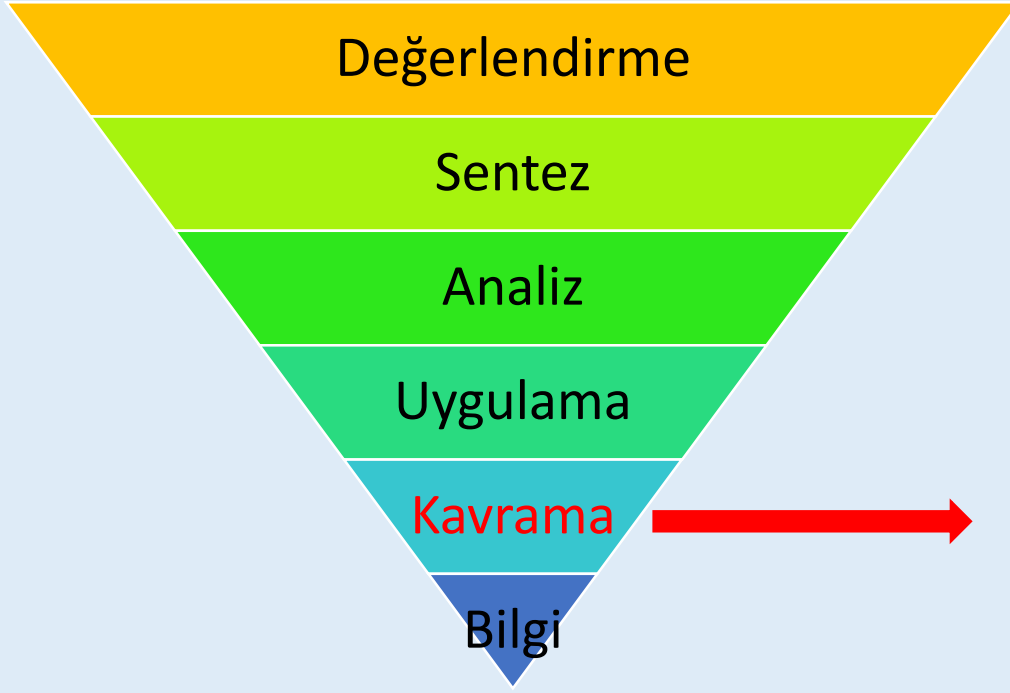
Zihinsel öğrenmenin bu aşaması; tanıma, belleme ve hatırlama ile ilgilidir. Bu aşama

- Kavramlar bilgisi
- Olgular bilgisi,
- Araç-gereç bilgisi,
- Sınıflamalar bilgisi
- Sıralamalar Bilgisi
- Yöntem Bilgisi kategorilerini içerir.

- **Anahtar göstergeler;** Hatırlama, tanıma, söyleme

Örnek Bilgi Kazanım İfadeleri

- HB.1.1.5. Sınıf içerisinde bulunan ders araç ve gereçleri ile şeref köşesini tanır.
- HB.1.1.4. Sınıfının okul içindeki yerini bulur.
- HB.1.1.17. Kullanacağı ders araç ve gereçlerini seçer.
- HB.2.3.5. Sağlıkla ilgili hizmet veren kurumları ve meslekleri tanır.

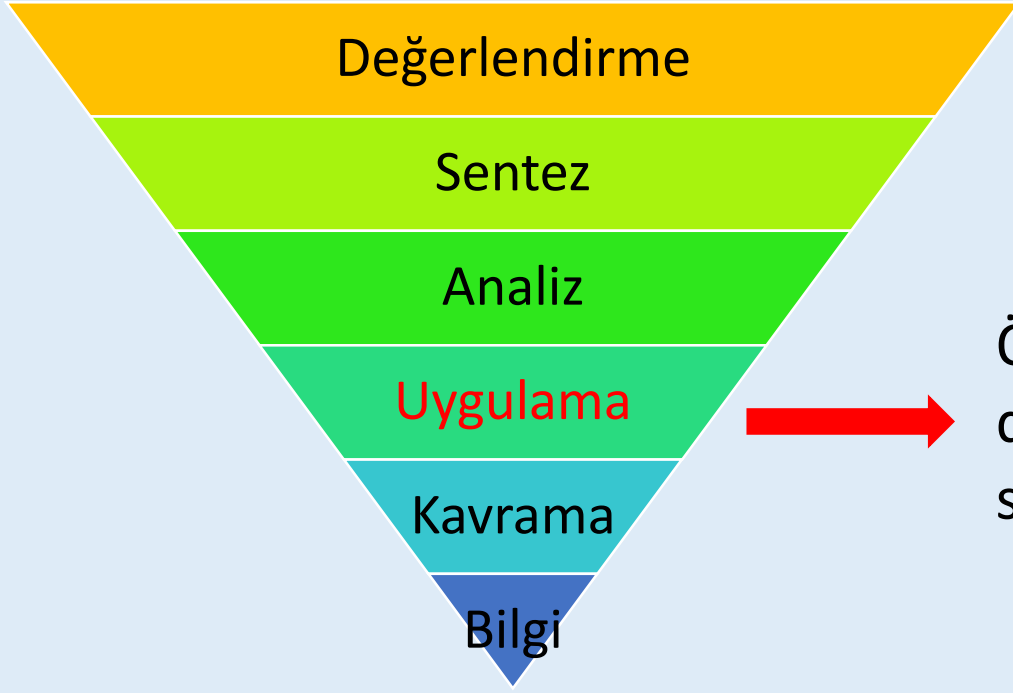
Bilginin birey tarafından özümsemi ve kendine mal edilmesi ile ilgilidir. Bilginin kavrama düzeyinde kazanıldığının üç göstergesi vardır. Bunlar

1. Yorumlama,
2. Çevirme,
3. Kestirme (yordama-öteleme)

- **Anahtar göstergeler;** önemini açıklama, neden-niçin-nasıl olduğunu açıklama, temel ilkeleri-benzerlik ve farklılıkları açıklama, ilişkileri açıklama, özetleme, çevirme, yorumlama, tahmin etme, başka bir forma çevirme, kestirme, resmederek açıklama, anlamını değiştirmeden başka bir ifade ile sunma

Örnek Kavrama Kazanım İfadeleri

- HB.2.6.1. Bitki ve hayvanların yaşaması için gerekli olan şartları karşılaştırır.
- HB.2.3.4. Sağlıklı bir yaşam için temizliğin gerekliliğini açıklar.
- HB.2.6.3. Yakın çevresindeki doğal unsurların insan yaşamına etkisine örnekler verir.

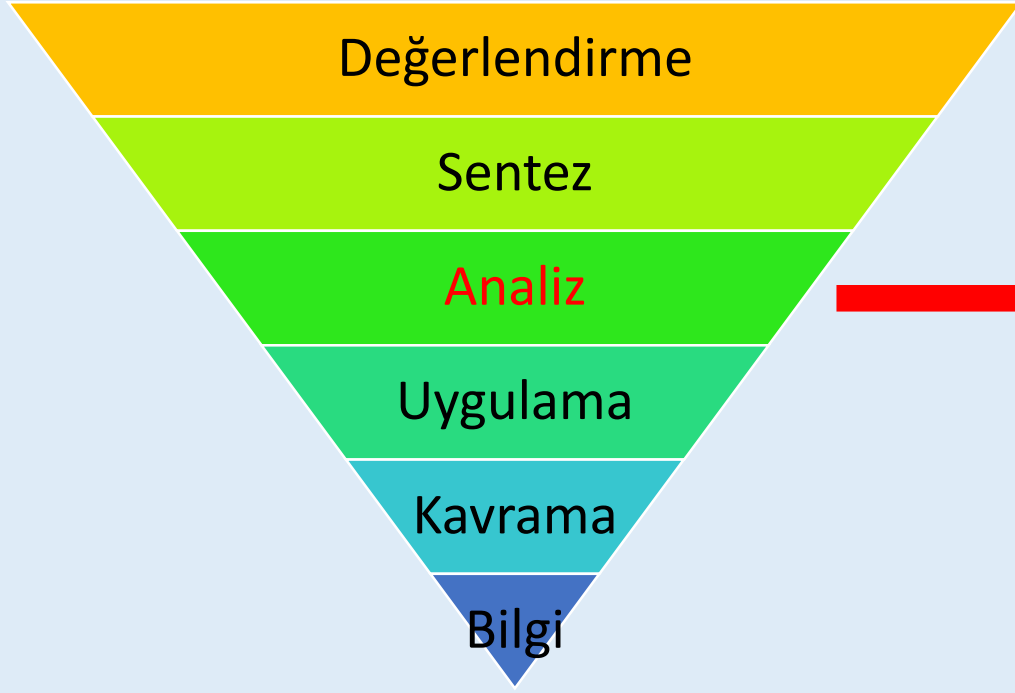

Önceki basamaklarda kazanılan bilginin yeni durumlarda kullanılması ve zihinsel transferi söz konusudur.

Anahtar göstergeler; Uygulayabilme, gösterme, deneme, kullanma, denenceleri test etme.

Örnek Uygulama Kazanım İfadeleri

- HB.1.4.4. Çevresindeki kişilerle iletişim kurarken güvenlik kurallarını uygular.
- HB.2.4.6. Oyun alanlarındaki araçları güvenli bir şekilde kullanır.
- HB.3.3.2. Yiyecek ve içecekler satın alınırken bilinçli tüketici davranışları gösterir.

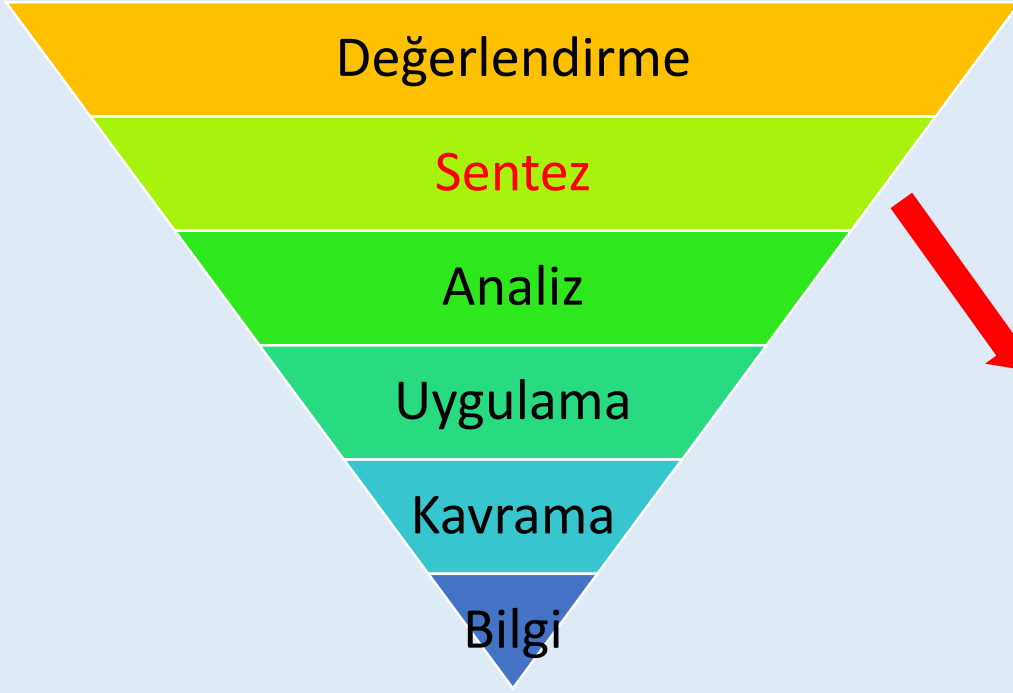

Bireyin bir bütün oluşturan öğeleri ve bu öğeler arasındaki ilişkileri anlayabilmesidir.

Anahtar göstergeler; öğelerine ayırma, ilişkileri belirleyebilme, inceleme, bağlantı kurma, alt bölümlere ayırma, ayırmaştırma, kıyaslama, ana hatlarına ayırma

Örnek Analiz Kazanım İfadeleri

- HB.3.5.4. Ülkesinin gelişmesi ile kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi arasında ilişki kurar.
- HB.3.2.1. Aile büyüklerinin çocukluk dönemlerinin özellikleri ile kendi çocukluk döneminin özelliklerini karşılaştırır.

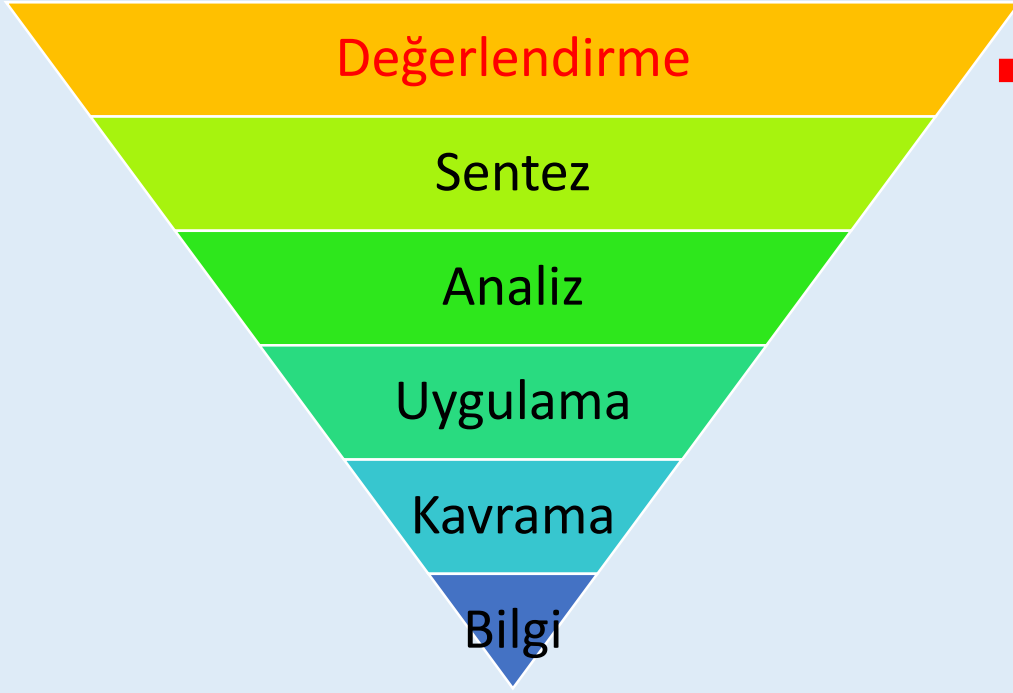

Bir bütünü oluşturan öğeleri, belli ilişki ve kurallara göre birleştirip yeni, özgün, orijinal bir ürün meydana getirmeyi kapsar.

Anahtar göstergeler; orijinallik, özgün bir bütün meydana getirebilme, yaratma, yapılandırma, öneride-tasarımda bulunma, derleme, formüle etme, yeni bir biçim-form-yapı-tasarım-düzen oluşturma

Örnek Sentez Kazanım İfadeleri

- HB.1.3.5. Temizlik kurallarına dikkat ederek kendisi için yiyecek hazırlar.
- HB.2.3.2. Dengeli beslenmeye uygun öğün listesi hazırlar.

Birey bu basamakta mevcut bilgiyi, bilinçli, evrensel ölçüt ve ilkelere dayalı olarak eleştirir ve özgün bir yargıya varır.

Anahtar göstergeler; yargıda bulunma, karar verme, değerlendirme, takdir etme, eleştirme, karşılaştırma

Örnek Değerlendirme Kazanım İfadeleri

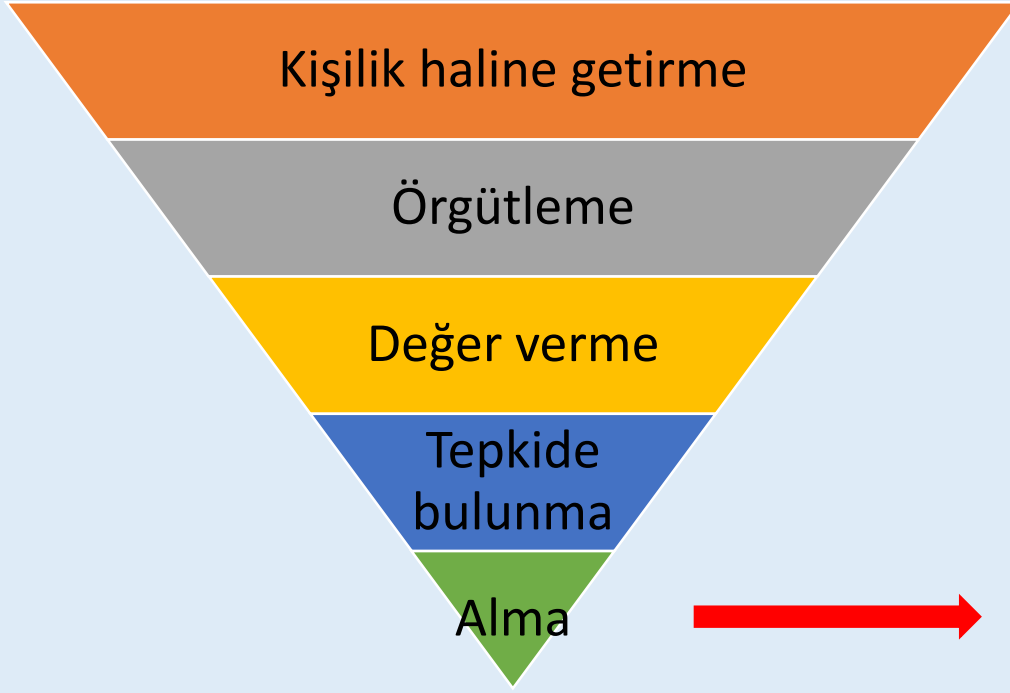
- HB.2.3.7. Mevsim şartlarına uygun kıyafet seçer.
- HB.1.3.3. Sağlığı için yararlı yiyecek ve içecekleri seçer.

Duyuşsal Alan Kazanımları

Krathwohl Sınıflandırılması

- Bireyin duygu-his yönü ağır basan öğrenilmiş davranışları ile sevgi, nefret, ilgi, tutum, eğilim gibi soyut insan nitelikleri ve özelliklerini kapsar.
- Daha çok değerlerin özümsevenmesi, duyguların farkındalığı ve kontrolü ile ilgilidir.
- Beş kategoride toplanır.

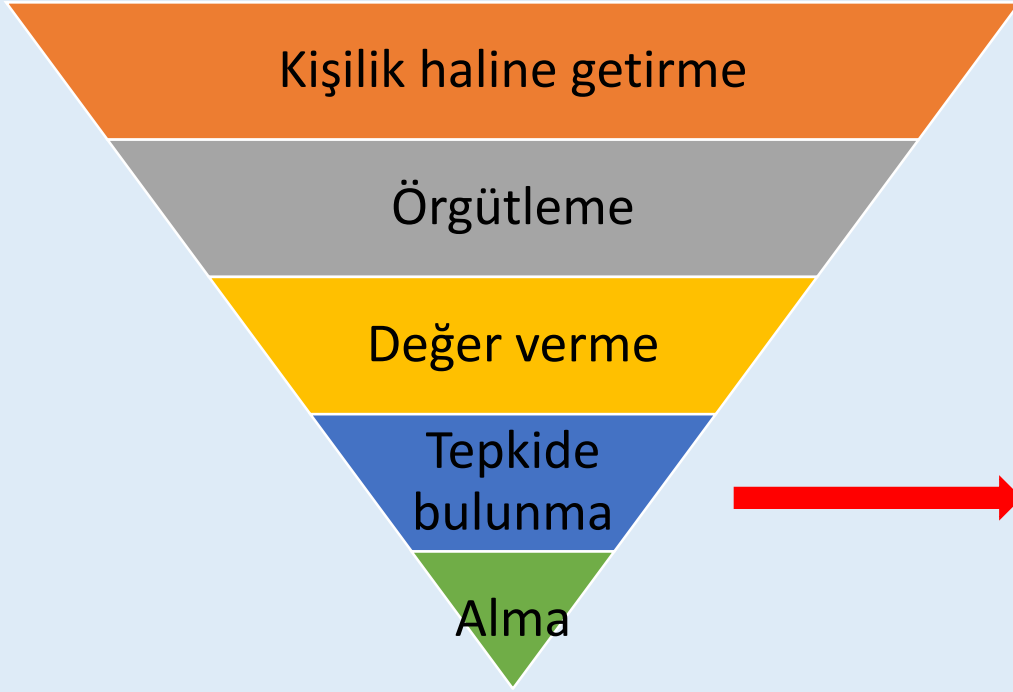

Bireyin dikkatini yönelterek herhangi bir uyarıcıyı fark etmesi ve ayırt etmesi davranışlarını kapsar.

Farkında olma, almaya açıklık, seçici dikkat, ilgi duyma, duyarlı olma vb. şeklinde kendini gösterir. **Örnekler:**

HB.1.5.2. Yakın çevresindeki tarihî, doğal ve turistik yerleri fark eder.

HB.2.5.2. Türk bayrağının ve İstiklâl Marşı'nın vatani ve milleti için önemini fark eder.

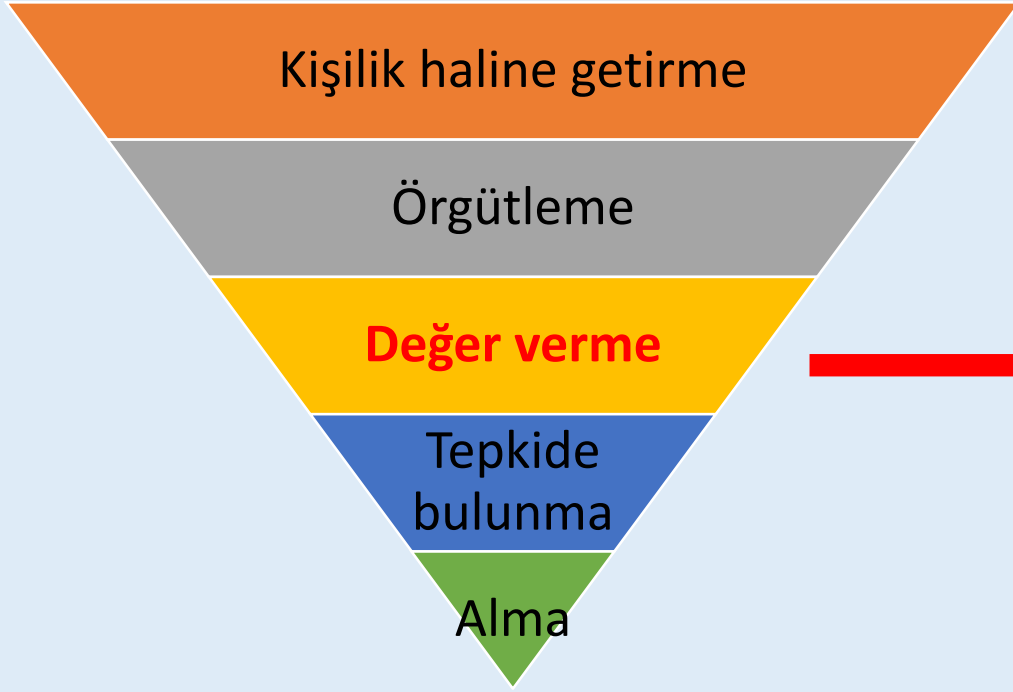

Bireyin herhangi bir uyarıcıya karşı uysal davranması, ona karşı istek duyması ve ondan zevk alması davranışlarını kapsar.

Birey bu basamakta uyarıcıya karşı bilinçli ve isteyerek tepki verir. **Örnekler:**

HB.1.6.4. Doğayı ve çevresini temiz tutma konusunda duyarlı olur.

HB.3.1.7. Okuldaki sosyal yardımlaşma ve dayanışmayla ilgili çalışmalara katılmaya istekli olur.

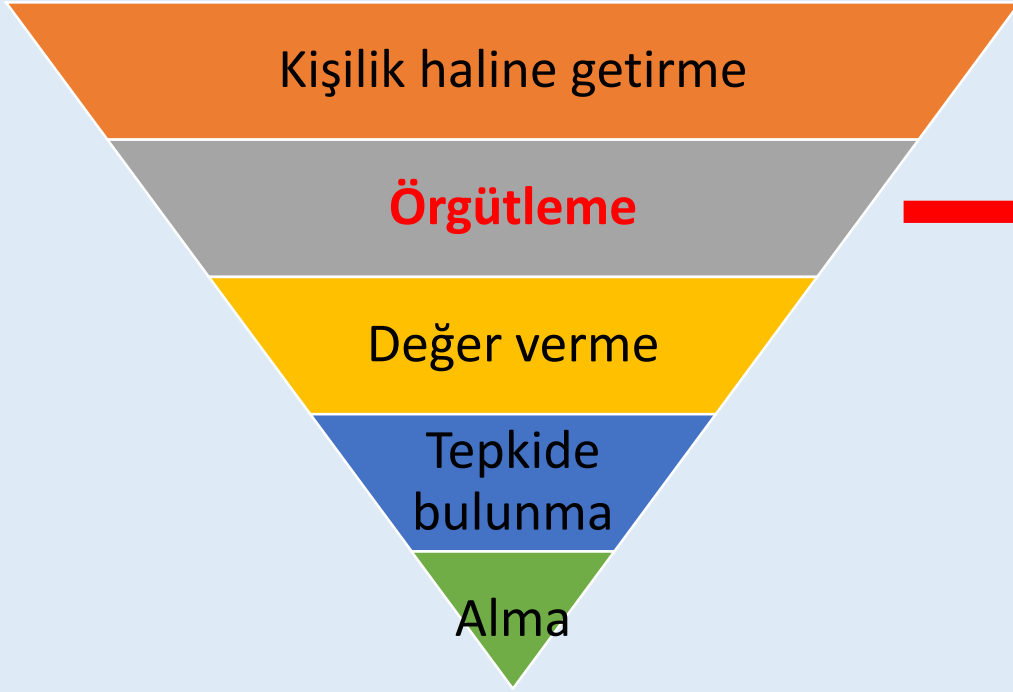

Bireyin bir inanç, tutum ve değeri samimiyetle kabullenmesi, başkalarına tercih etmesi ve bu değere kendini adaması söz konusudur.

Anahtar göstergeler; bir değeri kabullenmişlik, bir değere düşkünlük, adanmışlık.
Örnekler:

HB.1.5.6. Millî gün, bayram, tören ve kutlamalara katılmaya istekli olur.

HB.1.5.7. Dinî gün ve bayram kutlamalarına istekle katılır.

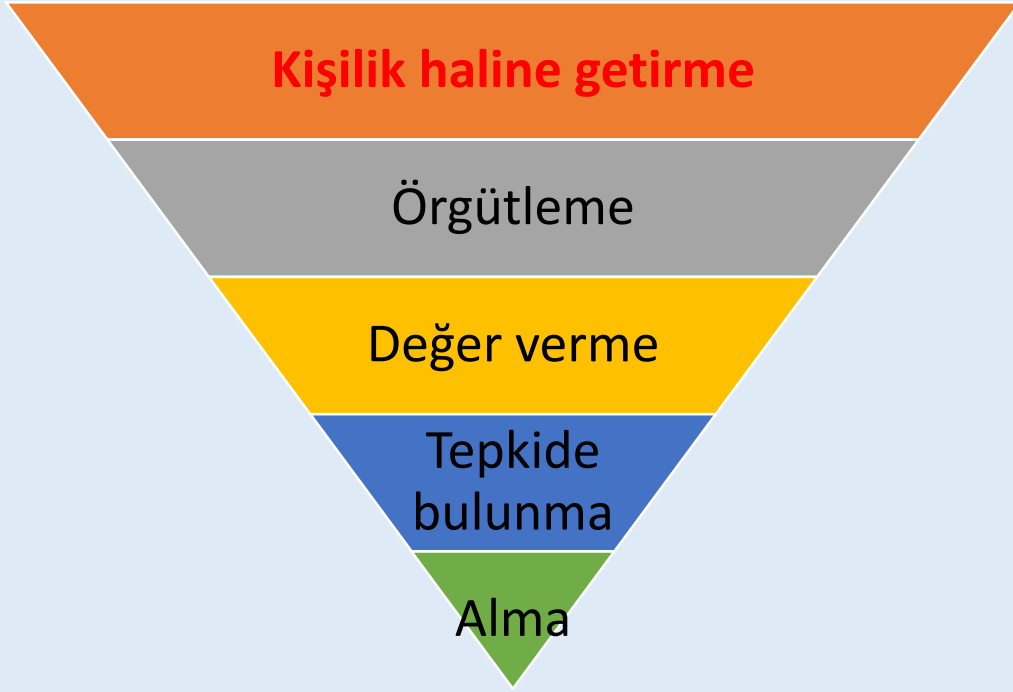
Bireyin bir değeri takdir etmenin ötesine geçerek bu değeri kendine mal etmesi söz konusudur. Birey bu basamakta söz konusu değeri benimsemekte kararlılık gösterir ve benimsediği değerın uygulanmasını sağlamaya çaba gösterir.

Anahtar göstergeler; değerleriyle uyumlaştırma, değer sistemine katma.

Örnekler:

HB.1.4.1. Okulda ve evde güvenlik kurallarına uyar.

HB.1.3.6. Yemek yerken görgü kurallarına uyar.

Bu basamakta birey, savunduğu değeri kişilik haline getirerek içselleştirir. Birey bu basamakta sahip olduğu inancı değişmez bir yaşam felsefesi olarak benimser, alışkanlık haline getirerek onu yaşar.

Anahtar göstergeler; davranış ölçütü haline getirme, karakterlenme. Örnekler:

Millî, manevi ve insani değerleri yaşantısal hâle getirir.

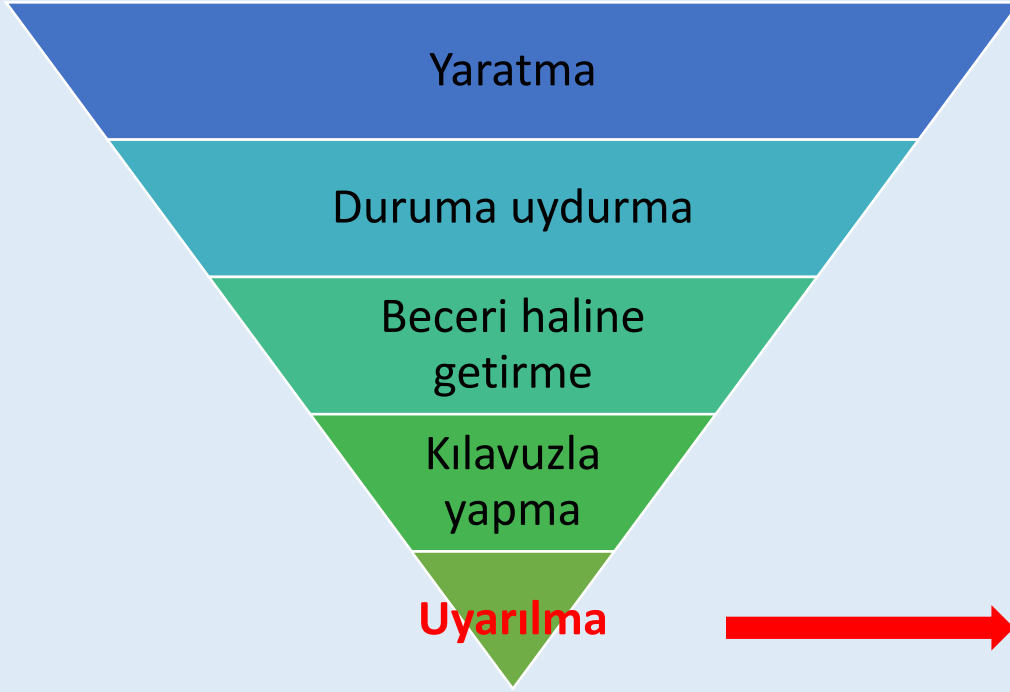
HB.3.2.4. Evde üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirir.

Psikomotor Alan Kazanımları

Grobman'un Psikomotor Alan Sınıflaması

- Bireyin doğrudan gözlenebilen öğrenilmiş fiziki davranışlarını kapsar.
- Psikomotor alan, zihin-kas koordinasyonu gerektiren öğrenilmiş davranışları ifade eder.
- Genelde modelden taklit yoluyla öğrenilir ve gözlenerek yoklanır.

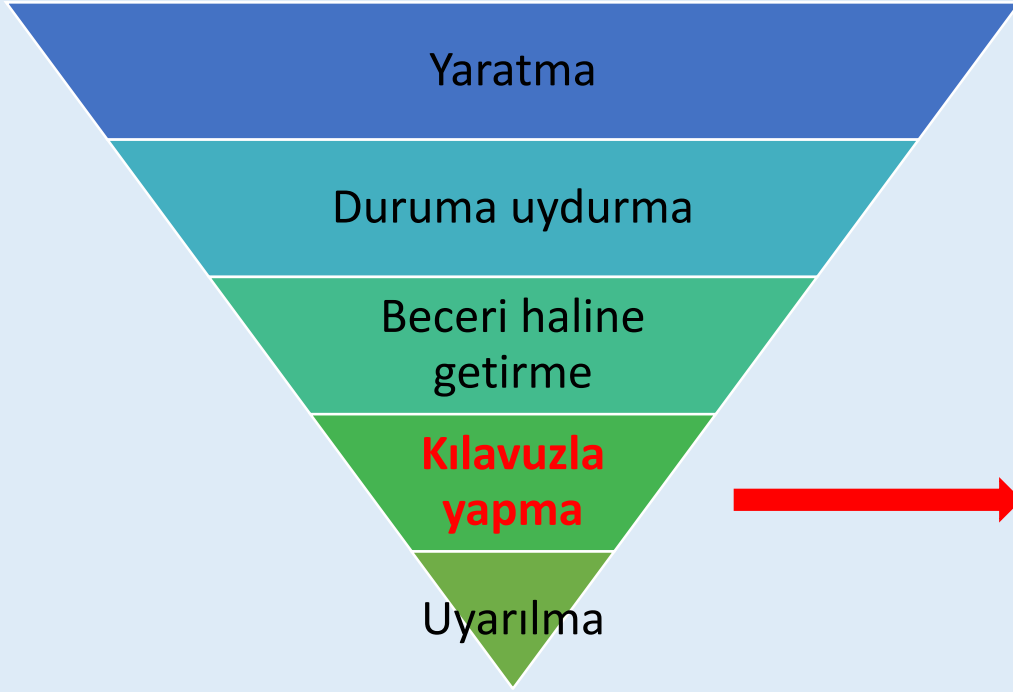

Fiziksel bir hareketi yapmak için algılama ve bedensel kurulmayı kapsar. **Algılama**, duysal uyarılma olup, duyarların uyararla buluşmasını ifade eder. **Kurulmada** ise bireyin vücudunu, gözlemden hareketle ilgili davranışı yapılabilecek konuma getirmesidir.

Örnekler:

BO.2.2.2.8. Oyun ve fiziki etkinliklerde bireysel farklılıklara karşı duyarlılık gösterir.

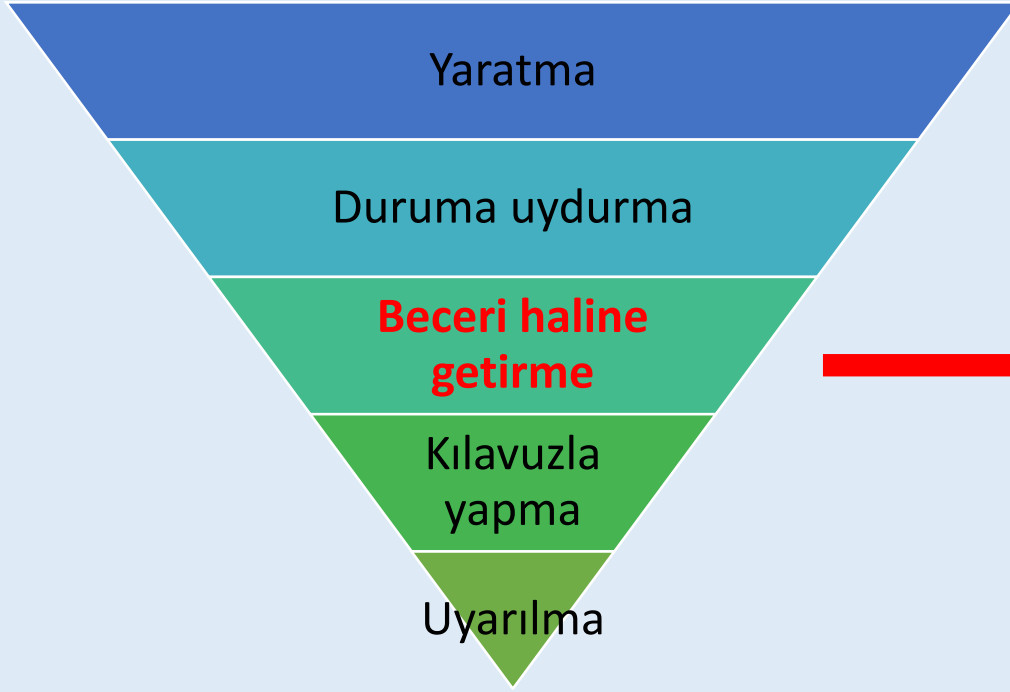

Taklit de denir. Bireyin herhangi bir hareketi bir kılavuz ya da yardımcının desteğiyle yapmasıdır. Bireyin bir antrenör yardımıyla tenis oynama davranışı sergilemesi gibi... Bu aşamada taklit, deneme-yanılma, destekle yapma, model olarak davranışı sergileme söz konusudur.

Örnekler:

BO.1.1.2.4. Oyunu belirlenen kurallara göre oynar.

BO.1.1.1.5. Ritim ve müzik eşliğinde hareket eder.

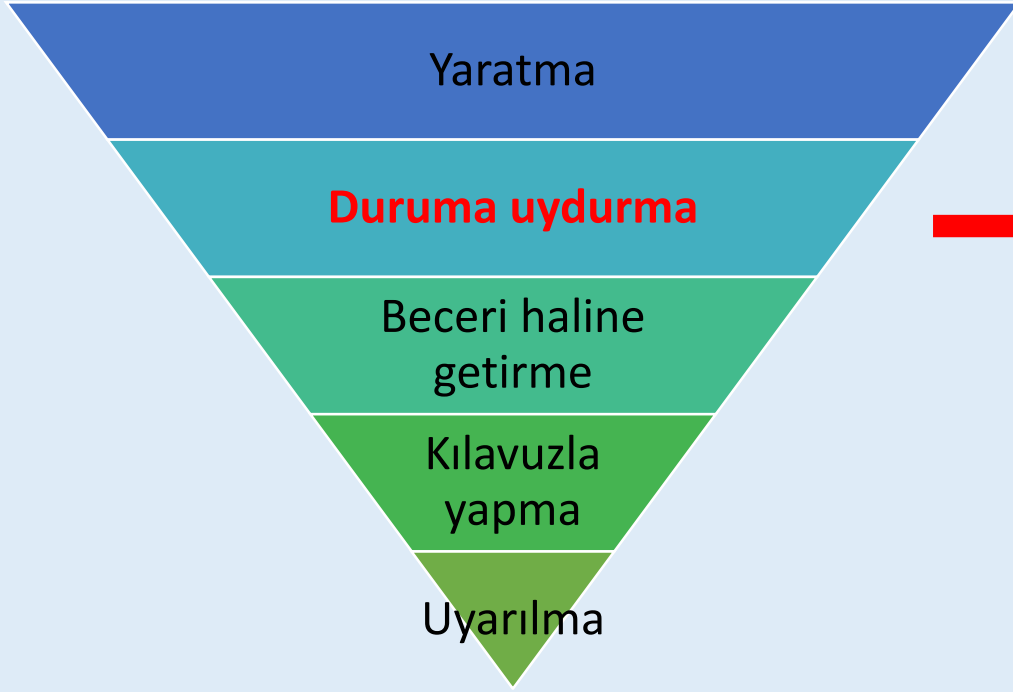
Bireyin herhangi bir hareketi ya da işi yardım almadan kendi kendine ve işin gereklerine uygun olarak yapması ve bunu tekrar yoluyla beceri haline getirmesidir.

Örnekler:

BO.3.1.1.8. Basit kurallı oyunları artan bir doğrulukla oynar.

BO.4.1.1.5. Kurallı takım oyunları oynar.

BO.1.1.2.4. Oyunu belirlenen kurallara göre oynar.

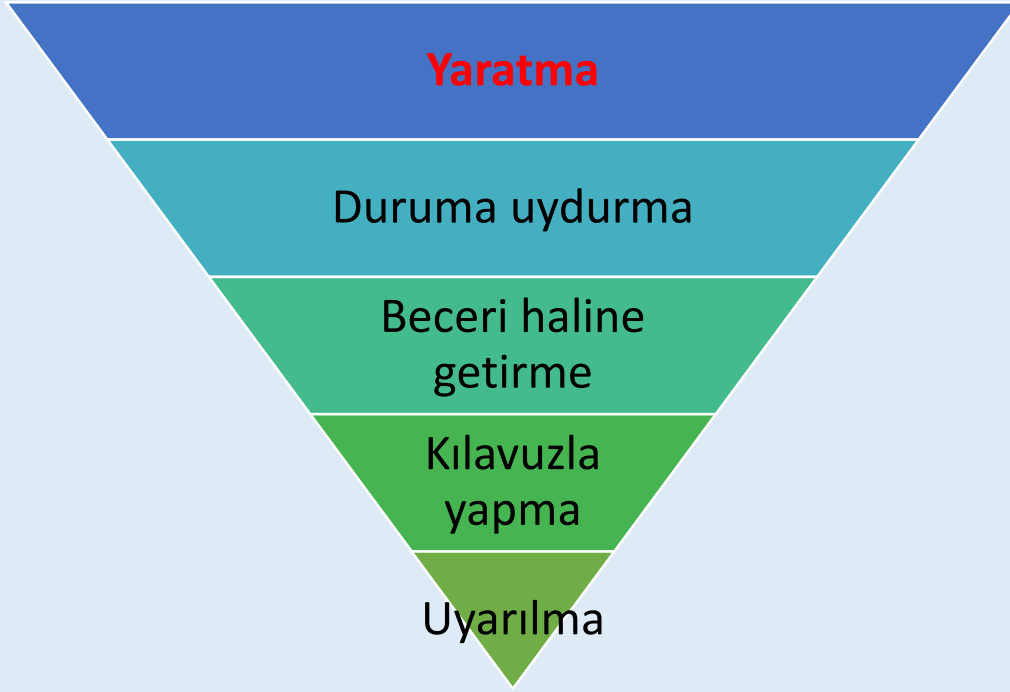

Transfer-genelleme
Bireyin önceki basamaklarda elde ettiği (kazandığı) bir beceriyi, yeni duruma kolayca uygulayabilmesidir. Bu basamak, bilişsel alanın uygulama basamağı ile iç içedir.

Örnekler:

BO.4.2.1.2. Fiziksel uygunluğunu geliştirmek için hazırladığı programları uygular.

BO.3.1.3.2. Oyun ve fiziki etkinliklerde basit stratejileri ve taktikleri uygular.

Bireyin orijinal, özgün ve benzersiz yeni bir devinişsel biçimi sergileyebilmesidir. Bu basamak, bilişsel alanın sentez basamağı ile iç içedir.

Örnekler:

BO.1.1.3.1. Temel hareketleri yaparken dengesini sağlamak için stratejiler geliştirir.

BO.3.2.2.10. Oyun ve fiziki etkinliklerde iş birliği becerileri geliştirir.

BO.4.1.1.4. Özgün, danslar yapar.

Yararlanılan Kaynaklar

Akpınar, B. (2013). Program geliştirme. Ankara: Data Yayıncılık.

Demirel, O. (2010). Program geliştirme. Ankara: Pegem Akademi.

Oktaylar, H. C.(2013). Program geliştirme. Ankara: Yargı Yayınları.